

Kopátsy Sándor

Állítsuk talpára az oktatást!

Let's Put Education "Back on Its Feet"

Összefoglalás

A szerzőnek eddig közel 30 könyve jelent meg, melyekben meggyőző és modern érvekkel támasztja alá Széchenyi István 170 évvel ezelőtt kimondott igazságát: „...a gazdaság legfontosabb értéke a kiművelt emberfő.” Hitvallása szerint, napjaink fejlett társadalmában már nem a befektetett tőkén vagy az infrastruktúrán áll vagy bukik egy gazdaság sikere, hanem a képzett, tehetséges munkaerő mennyiségén. Az új szemléletű társadalom pedig olyan új közgazdaságtant igényel, amely a fizikai mellett a szellemi tőkével is számol – sőt egyre inkább előtérbe helyezi a tehetséget, a minőségi képzést és a szakértelmet. Jelen írása és most készülő könyve e témakört exponálja.

Summary

The Author has published almost 30 books to date, in which he uses convincing and advanced arguments to endorse the truth expressed by István Széchenyi 170 years ago: “...educated people are the most important assets of an economy.” He believes that in the developed societies of the present day, the success of an economy depends on the size of the qualified and talented workforce and not on investments or infrastructure. This new approach to society also requires a new economics, where alongside physical assets, intellectual capital is also to be reckoned with and where talent, quality training and professional expertise are becoming increasingly important. His paper and the book he is currently working on are both devoted to these subjects.

KOPÁTSY SÁNDOR, közgazdász (kopatsy.sandor22@t-online.hu).

Tegnap fejeztem be egy írásomat, amelyben azt bizonyítottam, hogy az osztálytársadalmakban az oktatás szükségszerűen az ember eredendő bűnére épült. Az eredendő bűn azonban nem volt eredendő, az a túlnépesedő társadalmak bűne volt. A túlszaporodó társadalom csak azzal tudta stabilizálni magát, hogy az ember tudásvágyát elnyomta, bűnként kezelte. De az emberi élet első 97 százalékát annak köszönhetően mondhatta sikeresnek, hogy a tudásra, a képességre, a tapasztalatra épített. A gyűjtögető társadalmak mintegy 145 ezer éve alatt az ember tudásvágya nem bűn, hanem érdem volt. Az emberi faj elsősorban azért élhetett meg a földünk szinte minden természeti környezetében, mert nem az ösztönei, hanem a tudása, a fejlett agya alapján boldogult.

A jégkorszak megszűnése azonban olyan környezetváltozásokkal járt, amiben a gyűjtögető ember áttérhetett a termelésből való megélésre. Ez akkora javulást jelentett az ember életében, hogy a fajunk szaporasága és a várható életkor közti egyensúly megbomlott. Addig a gyűjtögetésből élő ember várható életkora valahol a 25 év körül mozgott. Ez nem okozott nagy túlnépesedési nyomást, mert fajunk öröklött szaporasága ilyen várható életkorral volt összhangban. A termelésre tért ember várható életkora azonban gyorsan megugrott, és ebből túlnépesedési válság keletkezett. *A túlnépesedés ellen csak a halálozás fokozásával és a tudásvágy üldözésével lehetett védekezni.* Ezért a túlnépesedő társadalmakban szükségszerű volt a tudásvágy üldözése, bűnként kezelése. Ennek szükségszerűségét ugyan a társadalom nem ismerte fel, de következetesen üldözte az ember természetes tudásvágyát. Nem minősítette bűnnek, de bűnként üldözte.

Nem vagyok a világvallások szakértője, de tudom, hogy minden vallás a dogmák szentségére épült. Tehát, ha nem is úgy fogalmazta meg, hogy a tudásvágy eredendő emberi bűn, de annak tekintette. Ismereteim szerint, csak a zsidók vallása minősítette dogmái között, hogy *a tudásvágy az ember eredeti bűne*. Ezt vették át a keresztény vallások is.

Ez ugyan csak a termelésre épült társadalmak bűne, de a vallások nem mennek a múltban messzebb vissza, mint a termelő társadalmak létrejötte. Tudtommal, senki sem vetette fel, hogy a vallások ugyan az ember teremtésével kezdődnek, de valójában az első 140 ezer évet átlélik. Eleve a termelésből élő ember társadalmá számára születetek. Elég arra gondolni, hogy a zsidó vallás Bibliája az időszámítását a termelésre áttért korral dátumozza. Ez azt jelenti, hogy *a Biblia* fajunk életének mintegy 95 százalékát átlépi, *lényegében a munkából élő emberiség számára ad útmutatást.* Mégis azt a látszatot kelti, mintha a múltra és jövőre szóló általános útmutatást adna.

Számomra az volt a titok, hogy miért az ember bűne a tudásvágy, amitől megváltást csak a Messiás hozhat. Erre a kérdésre csak az adhat választ, hogy a tudásvágy nem az emberiség bűne, hanem ez a túlnépesedő társadalmak egyensúlyát sértő bűn. Ezzel oda jutottunk, hogy *a tudásvágy csak a túlnépesedő társadalmak bűne*. A demográfiai egyensúly esetében nem bűn, hanem erény.

Ahol a tudásvágy bűn, ott a halálozás okozása nem bűn, hanem mindkettő a túlnépesedés érdekében szükségszerűség. Ezt nemcsak a vallások vezetői, de a társadalomtudósok és a forradalmárok sem ismerték fel.

A vallásoknak tudomásul kellene venni, hogy az emberiség sorsát már maga az ember alakítja. A jelenkor fejlett társadalmában már nem lehet arra az alapra építeni, hogy az egyének sorsa is Isten és a túlvilági szentek kezében van. Az eredendő büntől nem az Isten fia vagy prófétája szabadította meg a jelenkor társadalmait, hanem a tudomány, amely lehetővé tette, hogy a gyermekvállalás a szülők döntésén múljon. Amíg ez nem vált lehetővé, a munkájával élő ember tovább élt, mint amennyihez a szaporasága a létszám tartásához szükséges volt. *Az embernek mintegy 6-7 ezer évre volt szüksége ahhoz, hogy a gyermekvállalásról maga dönthesse.*

Ez az emberiség gazdag, iskolázott és puritán ötödében megvalósíthatóvá vált, ezzel nemcsak megszűnt a tudásvágy és a társadalom érdeke közti ellentmondás, de az ember megszabadult a tudásvágy elnyomásának szükségességétől. A tudomány pedig olyan technikai alapot teremtett, amiben a tehetség és a tudás hiánya kielégíthetlenné vált. A bünből erény lett, a jelenkori fejlett társadalom elsődleges feladata a létszámának a stabilitása, a minőségének pedig a maximalizálása. Ezt már nem az Isten, hanem maga az ember valósítja meg.

A FEJLETT TÁRSADALOM FELADATA A LAKOSSÁG MINŐSÉGÉNEK JAVÍTÁSA

A jelenkor tudománya azt már bebizonyította, hogy az újszülöttek életteljesítménye elsősorban a fogamzást követő első öt évben dől el. Ezzel szemben az oktatás csak ez után kezdődött. Ez sem véletlen, mert *az osztálytársadalmaknak nem okosabb, a jobb megoldásokat kereső, fejlett agyú lakosokra, hanem a társadalom érdekét vakon szolgálókra volt és van szüksége.*

Bármennyire egyértelmű volt a tény, hogy az osztálytársadalmak 6-7 ezer éve alatt ugyan jelentős tudományos és technikai fejlődés történt, de egyre csökkent azoknak a munkavégzőknek az aránya, akiknek a képességére is szükség volt. A fejlettebb technikai eszközök kitalálásához, megtervezéséhez, elkészítéséhez ugyan egyre nagyobb tudásvagyonra lett szükség, de a velük történő hatékonyabb munkavégzés egyre kevesebb tudásigénnyel járt. A 20. század elején már a munkaerő jelentős hányada írástudó volt, mert iskolázott volt, de a munkájában erre nem volt szüksége. Ezt jól igazolják azok a történészek, akik feldolgozták, hogy a két világháborúban papíron nem voltak analfabéta katonák, de a többségük képtelen volt a családjuknak szóló levelek megírására.

Érdeemes meggondolni, hogy mikor és miért jelent meg a lakosság iskolázása. Az iskolák sokáig csak a vallások klérusa számára képeztek kádereket. Ami írástudásra a közigazgatásnak és a hadseregnek szüksége volt, azt a papság végezte el. A középkor derekán már a közigazgatásnak és a hadseregnek is képeztek vezető kádereket. Minden középkori egyetem kiemeltje, a teológiai kar professzora volt a rektor.

A népoktatást a reformációnak köszönhetjük. Az azonban a vallás fontos céljának tartotta a Biblia és a zsoltárok olvasni tudását.

Ma elképzelni is nehéz, hogy Magyarországon, a 20. század elején a fiúk 4, a lányok 1 százaléka végzett középfokon. Egyetemen pedig a fiúk 1, a lányok 0,2 százaléka szerzett diplomát, és ezek többsége is pap, katonatiszt, pedagógus és állami tisztviselő lett. Tehetségkeresők és -fejlesztők csak a művészek és a sportolók iskolái voltak. Ez volt az

a két szakterület, ahol a társadalom nem engedelmes szolgálatot, hanem teljesítményt igényelt. E két szakterület eleve kilógott az osztálytársadalmak igényéből. Ezek számára a tudásvágy nem bűn volt, hanem érdem.

Az osztálytársadalmak igénye a művészetekkel szemben kielégíthetetlen volt. Az uralkodó osztály és a vallási klérus magas jövedelme kielégíthetetlen igényt támasztott a művészetekkel szemben.

Az osztálytársadalmak cirkuszigénye ugyancsak kielégíthetetlen volt, mert a cirkusz olcsóbb megoldás volt, mint a magasabb jövedelem. Az osztálytársadalmak elosztási törvényét aforizmában így fogalmaztam meg: *A kenyér és a cirkusz összege állandó.*

A közgazdászok sem vették tudomásul, hogy a művészetekben és a cirkuszokban minden osztálytársadalomban teljesítményarányosan, vagyis nagyon differenciáltan osztották el a jövedelmeket. Ez a két szakma mutatta és mutatja ma is az oktatás számára az utat. A 20. század második felében a cirkusz megelőzte még a művészeteket is. A diktatúrákban előbb és jobban, mint a demokráciákban. Hitler és Sztálin felismerték, hogy a sportban olcsóbban és gyorsabban lehet az élre kerülni, mint a társadalmi fejlődésben.

Mi, magyarok ma is büszkéek vagyunk arra, hogy a Rákosi-rendszerben mi voltunk a világ legjobb labdarúgói. Nem tesszük hozzá, hogy máig egyedüliek voltunk, ahol a legjobb labdarúgók voltak a legjobban keresők, és politikailag is a leginkább függetlenek.

A MAGYAR OKTATÁSI RENDSZER ÉLCSAPATA

Magyarország Trianon óta egyre jobban lemarad a Nyugathoz képest; két területen, a művészetek és a sportok oktatásában megelőztük a puritán Nyugatot, a társadalmi, gazdasági és oktatási téren azonban egyre jobban lemaradtunk. Pedig *egy generáció után felzárkózhatnánk, ha az oktatás egész területén átvennénk a művészek és sportolók oktatási rendszerét.* E két területen általános gyakorlat a minél korábbi tehetségfeltárás és a képességhez igazodó homogén tanulócsoportok kialakítása.

Ma az úszósportokban nagyhatalmak vagyunk. Elterjedt gyakorlat, hogy a néhány hetes csecsemőket úszni tanítják. Ők még megőrizték a magzatvízben való reflexüket, tehát vízben sem vesznek levegőt. Ha ezt átmentik az életükbe, ösztönösen vízbiztosak maradnak. Ezeket a gyerekeket aztán a fizikai adottságuknak megfelelő úszásnemre és távolságra képzik.

A művészetekben, mindenekelőtt a zenében ugyancsak a világszínvonalon állunk. Ez annak köszönhető, hogy a muzsikusszülők zenéjét a gyerekeik magzati koruktól kezdve hallhatják, és korán kezdenek hangszerekkel próbálkozni. Ezek zenei oktatása is korán és homogén tanulócsoportokban történik. Lenyűgözők az eredményeik.

MIT MUTAT A TUDOMÁNY A MAGZATI KIHORDÁSRÓL?

Finnország társadalmi csoda. A cári Oroszország egyik legszegényebb kormányzósága volt. Már az első világháború után sikerült megszereznie a függetlenségét, és ma az ENSZ tagállamai között a társadalmi fejlettségben az ötödik. Külön nagyra becsülöm, hogy a 16. században, a reformáció során olyan választói törvényt hozott, hogy min-

den finn felnőtt lakosnak van választói joga, ha tud írni és olvasni. Vagyis ők ismerték fel, hogy az állampolgári érték is függ az iskolázottságtól. Ennek is köszönhető, hogy Nyugaton első, a világon a második az iskolarendszerük.

1937-ben Sztálin meg akarta hódítani Finnországot, és hadseregével le akarta rohanni. Kiderült, hogy a finnek kiváló katonák is. 1:10 arányú létszámfölény ellenére is tartották a frontot, és viszonylag elviselhető területi veszteség árán békét is köthettek, és még azt is elérték, hogy Jaltában nem sorolták őket Sztálin csatlósai közé.

Az elsők és máig az egyetlenek a világon, akik mérik a magzati kihordás adatait, és ötvenként ellenőrzik annak az életpályára gyakorolt hatását. A felmérések eredményei azt igazolják, hogy *az ember életében is a magzati kihordás a legfontosabb szakasz. Az elmúlt közel száz évben Európában Finnország fejlődött a leggyorsabban. Ezen belül a magzati kihordás felső tizede az átlagnál három évvel tovább jár iskolába, és háromszor annyi adót fizet. Finnország ma háromszor gazdagabb társadalmú ország volna, ha a magzatok kihordása megegyezne a felső tizeddel.*

Ebből vontam le az első tanulságot. Ha a magzatok kihordása a felső tized szintjén történne, a következő generáció teljesítménye negyedével nagyobb volna, mint a jelenlegi kihordási eredmény mellett. *Vagyis az anyák kihordási teljesítményétől jobban függ a társadalmi fejlődés, mint a politika minőségétől. Ez tudatosította bennem a nép ösztönös bölcsességét. Gyermekkorom falujában hallottam a mondást a gyengén teljesítő emberről: Olyan, mint aki hét hónapra született. Az orvostudomány százszor annyit költ a koraszülöttek, az alacsony súllyal születettek megmentésére, mint a politika a jó kihordások jutalmazására. Nem az előbbi a hiba, hanem az utóbbi a bűn.*

AZ AGYFEJLŐDÉS IDEJE

Két éve tudok róla, hogy az Egyesült Államokban 15 éve megállapítják a négyéves gyermekek szókincsét. Kiderült, hogy az alsó és felső tized között négy-ötszörös a különbség, ami a családi környezettől és a közösségben való részvételtől függ. Jelenleg már a 18 évesek tanulási eredményét is felmérték. Kiderült, hogy nagyon szoros a korreláció a szókincs nagysága és az iskolai eredmények között. Ezt az agykutatók azzal magyarázzák, hogy az ember agya születéskor még nagyon fejletlen, és a kapacitása négy-öt éves korig növekszik. Vagyis az ember ugyan viszonylag kevésbé életképes aggyal születik, de a fejlődése, vagyis a kapacitása további négy évig nő. Ez a számítógépek nyelvére lefordítva azt jelenti, hogy az ember viszonylag kevésbé fejlett kapacitású, kevés bites aggyal születik, de utána négy évre van szüksége, amíg életképes lesz, minden más emlősnél sokkal nagyobb kapacitású, bites lesz.

Tehát az emberi agy születéskor még messze van az életképességtől, négy évre van szüksége, amíg kifejlődik. Ekkor éri el a kapacitása az életképességet, és válik alkalmassá arra, hogy felszedje az ismereteket. Az emberi agy ismeretfelvevő képessége tehát mintegy négyéves korban attól függ, mennyi kapacitású számítógéppé változott. Ez az agy aztán annyit lesz képes feldolgozni, amekkora a kapacitása.

Hasonló a helyzet a tériszony esetében is. Ezt is négyéves kor előtt kell legyőzni, felnőtkorban lehetetlen. Ismerős kismamáknak hívtam fel a figyelmét, hogy a már jár-

ni tudó gyereket állítsák az asztal szélére, és dobjon le egy érmét, nézve, hogy melyik oldalára esik. Utána ismétlje meg ezt a szekrény tetejéről. Amerikai újságcikk szerint, a felhőkarcolók acélgerendáin sétálni tudó indiánok gyermekkorukban tanulnak meg néhány méter magas gerendákon sétálni. A fákra mászó gyerekek sem tériszonyosak. Gyermekkoromban a faluba érkezett cirkusz kötél-táncosát kérdeztem meg nyolcéves koromban, hogyan lehet ezt megtanulni. Kioktatott: te ebből már kiöregedtél.

A tapintóérzék szintén két-három éves gyerekeknél, órák alatt egy életre kifejleszhető. Tucatnyi textilből kell két kis darabot kivágni, és egyik darabot fekete zsákba tenni, a másikat az asztalon hagyni. A játék az, hogy a gyermek, belenyúlva a zacskóba, megmutatja, melyik van a kezében. Ezt is kipróbáltam, és három-öt éves gyerekek kinevették a szüleiket, akik nálunk gyengébben szerepeltek. Hasonló játék volt, hogy a felvett kártyacsomag vagy a kinyitott könyv hány lapos. A gyerekek nevetve tanultak meg életre szóló hasznos képességet. A labdaérzék is eredményesen kifejleszhető néhány éves gyermekeknél.

Tehát a szókincs jó mércéje lehet az egy–négy éves kori agyfejlődésnek, de szinte minden képesség esetében is hasonló volna az eredmény. *Tehát a képesség kibontakoztatására a fogamzástól számított első öt esztendő a meghatározó.*

Ebből azonban az derül ki, hogy az iskolarendszer éppen ezt az időt tekinti másodlagosnak. Pedig, ha nem az az elsődleges, nem lehet eredményes a hatéves korban kezdődő oktatás, amire a pedagógia épül.

Hála az anyák foglalkoztatásának, a bölcsődék és az óvodák dinamikusan szaporodnak, és a kommunikációs forradalom is nagy segítséget ad a szókincs fejlesztésére. A tudatos munka megszervezése azonban elengedhetetlen. Erre különösen azért is nagy szükség van, mert a gyermekvállalás kontraszelektív. A gyermekvállalás a szülők jövedelmével és iskolázottságával fordítottan arányos.

Sajnos csak arra található felmérés, hogy a diplomás anyák gyermekvállalása alig éri el az 1,5-öt, tehát a potenciális legjobb anyák kevés, a képzetlenek pedig viszonylag sok gyermeket vállalnak. Ezért idézgetem egyik legfontosabb tanácsomat: ha a szülők felső jövedelmi és iskolázottsági harmadában annyi gyermeket vállalnának, mint az alsó harmadban, és az alsóban pedig csak annyit, mint a felsőben, ugyanannyi születés mellett a következő generáció társadalmi értéke még egyszer akkora volna, mint a jelenlegi gyermekvállalási struktúra mellett. A következő generáció értékét semmi sem ronthatja jobban, mint a társadalom érdekét sértő gyermekvállalás megszólása.

Ennek érdekében javaslom az olyan öregkori ellátást, amelynek a nagysága a gyermeknevelés sikerétől függ. A jelenlegi nyugdíjrendszer azonban ezzel ellentétes hatású.